

Sygn. akt II UK 95/12

WYROK
W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 8 listopada 2012 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Jerzy Kuźniar (przewodniczący)

SSN Zbigniew Hajn

SSN Małgorzata Wrębiakowska-Marzec (sprawozdawca)

w sprawie z wniosku B. T.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych II Oddziałowi w P.
o emeryturę,
po rozpoznaniu na rozprawie w Izbie Pracy, Ubezpieczeń Społecznych i Spraw
Publicznych w dniu 8 listopada 2012 r.,
skargi kasacyjnej wnioskodawcy od wyroku Sądu Apelacyjnego
z dnia 6 grudnia 2011 r.,

oddala skargę kasacyjną.

Uzasadnienie

Wyrokiem z dnia 17 maja 2011 r. Sąd Okręgowy oddalił odwołania B. T. od decyzji z dnia 9 marca i z dnia 31 grudnia 2010 r., którymi Zakład Ubezpieczeń Społecznych - II Oddział w P. odmówił wnioskodawcy prawa do emerytury z tej

przyczyny, że udowodnił on jedynie 7 lat, 8 miesięcy i 5 dni okresów składkowych oraz 8 lat i 23 dni okresów opłacania składek na ubezpieczenie społecznego rolników zamiast wymaganych 25 lat stażu ubezpieczeniowego. Podstawę rozstrzygnięcia stanowiły następujące ustalenia.

Wnioskodawca wiek emerytalny osiągnął w dniu 27 czerwca 2009 r. W okresie od 18 grudnia 1961 r. do 15 czerwca 1962 r. zatrudniony był w Biurze Projektów Budownictwa Komunalnego w Ł., w okresie od 5 lipca 1962 r. do 5 października 1962 r. w Fabryce Maszyn Jedwabniczych „P. – M.”, a w okresie od 24 maja 1963 r. do 13 lipca 1963 r. w Kombinacie Budowlanym „P.” w Ł. W okresach od 23 listopada 1963 r. do 31 grudnia 1963 r. i od 14 stycznia 1964 r. do 29 lutego 1962 r. pracował w Urzędzie Pocztowym w Ł., od 14 sierpnia 1965 r. do 16 października 1966 r. zatrudniony był w ZPB „M.”, a od 18 października 1966 r. do 31 grudnia 1966 r. w Zakładach Zielarskich „H. – Ł.”. W okresie od 21 października 1967 r. do 15 kwietnia 1968 r. wnioskodawca pracował w ŁZSP Społecznym Przedsiębiorstwie Usług i Handlu w Ł., a w okresach od 23 grudnia 1971 r. do 23 czerwca 1974 r. i od 4 marca 1975 r. do 15 maja 1975 r. zatrudniony był w Przedsiębiorstwie Gastronomicznym. Od 8 września 1975 r. do 29 marca 1976 r. wnioskodawca był zatrudniony w Przedsiębiorstwie Turystycznym, a od 30 sierpnia 1985 r. do 30 czerwca 1986 r. pracował w oparciu o umowę zlecenia w Gminnym Ośrodku Kultury w W. W okresie od 2 kwietnia 1990 r. do 14 kwietnia 1991 r. wnioskodawca posiadał status bezrobotnego z prawem do zasiłku dla bezrobotnych. W okresie od 1 lipca 1997 r. do 1999 r. wnioskodawca prowadził własną działalność gospodarczą, od 1 stycznia 1998 r. w zakresie agroturystyki, podlegając ubezpieczeniu rolniczemu. Łączny okres składkowy wnioskodawcy wynosi 7 lat, 8 miesięcy i 5 dni.

Poza zatrudnieniem w oparciu o umowy o pracę wnioskodawca od 8 sierpnia 1968 r. rozpoczął działalność artystyczną, pracując jako gitarzysta i nagłaśniający, między innymi, w Zespole Estradowym Folkloru Cygańskiego K. (prawidłowo: K. - w okresie od 1 kwietnia 1969 r. do 8 października 1971 r.), w Zjednoczonym Przedsiębiorstwie w W. w zespole T. V. G. (prawidłowo: T. G. V. - w okresie od 31 lipca 1978 r. do 10 kwietnia 1979 r.), w zespole P. (prawidłowo: P. - w okresie od 1 lipca 1974 r. do 31 sierpnia 1984 r.). W okresach tych nie został jednak zgłoszony

do ubezpieczenia społecznego jako osoba prowadząca działalność artystyczną - do dnia 31 grudnia 1998 roku.

Wnioskodawca dołączył do wniosku o świadczenie emerytalne, między innymi, świadectwa pracy, legitymację ubezpieczeniową, zaświadczenia z zakładów pracy oraz zeznania świadków na potwierdzenie wykonywania pracy w charakterze muzyka w okresach od 1 kwietnia 1969 r. do 8 października 1971 r. i od 31 lipca 1978 r. do 10 kwietnia 1979 r. W toku postępowania wyjaśniającego organ rentowy ustalił, że Zjednoczone Przedsiębiorstwo Rozrywkowe z siedzibą w W. składało bezimienne deklaracje, stąd niemożliwe jest potwierdzenie okresu ubezpieczenia wnioskodawcy. Zatem łączny okres składkowy i nieskładkowy wraz z okresem uzupełniającym wynosi 16 lat i 28 dni. W dniu 9 grudnia 2010 r. wnioskodawca wniósł o ponowne rozpoznanie wniosku o emeryturę, przedkładając decyzję z dnia 18 października 2010 r. wystawioną przez Komisję do Spraw Zaopatrzenia Emerytalnego Twórców przy Ministrze Kultury i Dziedzictwa Narodowego. W decyzji tej potwierdzono, że od 8 sierpnia 1968 r. wnioskodawca prowadzi działalność artystyczną. Jako termin rozpoczęcia tej działalności Komisja uznała datę uzyskania uprawnień zawodowych. W ocenie organu rentowego, przedłożone przez wnioskodawcę dokumenty nie mają wpływu na prawo do świadczenia emerytalnego.

W tak ustalonym stanie faktycznym Sąd Okręgowy uznał odwołanie wnioskodawcy za niezasadne.

Wyrokiem z dnia 6 grudnia 2011 r. Sąd Apelacyjny oddalił apelację wnioskodawcy od powyższego wyroku, dzieląc ustalenia i ocenę prawną Sądu pierwszej instancji.

W ocenie Sądu Apelacyjnego, w zakresie ustalenia, czy wnioskodawcy przysługuje prawo do emerytury z uwagi na wymagany okres składkowy i nieskładkowy wobec uwzględnienia okresu prowadzenia działalności artystycznej, zastosowanie w sprawie znajdują przepisy art. 6 ust. 1 pkt 1 i 2 oraz ust. 2 pkt 9 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2009 r. Nr 153, poz. 1227 ze zm., powoływanej dalej jako ustawa emerytalna).

Powołując się na treść tych przepisów, Sąd drugiej instancji wskazał, że nie jest kwestionowana okoliczność prowadzenia przez wnioskodawcę działalności artystycznej, ale uiszczanie w spornym okresie składek na ubezpieczenie społeczne z tego tytułu, której to okoliczności wnioskodawca nie udowodnił, a do czego był zobowiązany w myśl art. 232 k.p.c. Nie mogła być dowodem na tę okoliczność decyzja Komisji do Spraw Zaopatrzenia Emerytalnego Twórców przy Ministrze Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 18 października 2010 r., gdyż jej przedmiotem było tylko stwierdzenie prowadzenia działalności artystycznej przez wnioskodawcę, a nie uiszczenia składek z tego tytułu. W świetle art. 6 ust. 2 pkt 9 ustawy emerytalnej, sam fakt prowadzenia działalności artystycznej nie może prowadzić do uznania takiego okresu za okres składkowy. W rezultacie wnioskodawca nie wykazał okresów składkowych i nieskładkowych w rozmiarze wymaganym przez art. 27 i nast. tej ustawy.

W skardze kasacyjnej wnioskodawca zarzucił: I. naruszenie przepisów postępowania, tj. art. 316 § 1 w związku z art. 391 § 1 k.p.c., poprzez wzięcie za podstawę zaskarżonego wyroku stanu rzeczy wcześniejszego niż istniejący w chwili zamknięcia rozprawy, co mogło mieć istotny wpływ na wynik sprawy, gdyż doprowadziło do nieprawidłowego ustalenia długości okresu podlegania przez wnioskodawcę ubezpieczeniu społecznemu rolników (tzw. okresu uzupełniającego), który to okres na mocy art. 10 ust. 1 pkt 1 ustawy emerytalnej podlega uwzględnieniu przy ustalaniu prawa do emerytury, a w konsekwencji do uznania, że wnioskodawcy nie przysługuje prawo do tego świadczenia; II. naruszenie prawa materialnego, a mianowicie: 1) art. 28 ustawy emerytalnej, poprzez jego niewłaściwe zastosowanie wyrażające się w uznaniu, że wnioskodawcy nie przysługuje prawo do emerytury, pomimo iż z ustaleń faktycznych wynika, że wnioskodawca legitymuje się co najmniej 20-letnim okresem składkowym i nieskładkowym uprawniającym do nabycia prawa do emerytury; 2) art. 5 ust. 1 pkt 2 w związku z art. 5 ust. 2 w związku z art. 7 pkt 1 lit. b ustawy emerytalnej, poprzez jego niewłaściwe zastosowanie polegające na nieuwzględnieniu okresu pobierania przez wnioskodawcę zasiłku chorobowego od 1 grudnia 1997 r. do 30 marca 1998 r., podczas gdy okres ten jest okresem nieskładkowym w rozumieniu art. 7 pkt 1 lit. b ustawy emerytalnej, który uwzględnia się przy ustalaniu prawa do

emerytury stosownie do art. 5 ust. 1 pkt 2 tej ustawy; 3) art. 6 ust. 2 pkt 9 lit. a i b ustawy emerytalnej w związku z § 2 ust. 1 i 2 oraz § 15 ust. 1 i 2 oraz § 16 ust. 1 i 2 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 29 grudnia 1973 r. w sprawie wykonania ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym twórców i ich rodzin (Dz.U. z 1974 r. Nr 1, poz. 1 ze zm., powoływanego dalej jako rozporządzenie wykonawcze), poprzez jego zastosowanie i uznanie, że wnioskodawca podlegał ubezpieczeniu społecznemu z tytułu prowadzonej działalności artystycznej i był zobowiązany do opłacania składek na to ubezpieczenie, podczas gdy nie zostały poczynione wystarczające ustalenia w zakresie objęcia ubezpieczonego ubezpieczeniem społecznym twórców i obowiązku opłacania przez niego składek na to ubezpieczenie, pozwalające na zastosowanie tego przepisu; 4) art. 5 ust. 1 pkt 1 w związku z art. 6 ust. 2 pkt 1 lit. c ustawy emerytalnej w związku z art. 4 ust. 1 umowy podpisanej w Warszawie dnia 13 lipca 1957 r. pomiędzy Polską Rzeczpospolitą Ludową i Niemiecką Republiką Demokratyczną o współpracy w dziedzinie polityki społecznej (Dz.U. z 1958 r. Nr 51, poz. 246) uzupełnionej Protokołem podpisanym w Warszawie z dnia 14 października 1971 r. (Dz.U. z 1972 r. Nr 19, poz. 137), poprzez jego niewłaściwe zastosowanie wyrażające się w ustaleniu, że wnioskodawcy nie przysługuje prawo do emerytury, przy jednoczesnym pominięciu okresów składkowych od 1 lipca do 30 października 1974 r., od 1 czerwca do 30 sierpnia 1975 r., od 1 lipca 1976 r. do 28 lutego 1977 r., od 1 kwietnia do 30 maja 1977 r., od 1 do 30 lipca 1978 r., od 1 maja 1980 r. do 30 kwietnia 1981 r., od 1 października 1982 r. do 1 stycznia 1983 r., od 1 marca do 30 września 1983 r. oraz od 10 czerwca do 31 sierpnia 1984 r., pomimo że okresy te stanowiły okres zatrudnienia za granicą wnioskodawcy, będącego obywatelem polskim, w zagranicznych zakładach, do których został skierowany w ramach współpracy międzynarodowej, a więc były okresami składkowymi w rozumieniu art. 6 ust. 2 pkt 1 lit. c ustawy emerytalnej i należało je uwzględnić przy ustalaniu prawa do emerytury; 5) art. 6 ust. 2 ustawy emerytalnej, poprzez jego błędną wykładnię w zakresie wyrażenia „opłacona” i uznanie, że okresami składkowymi są jedynie te okresy określone w pkt 1-17 powołanego przepisu, za które została faktycznie opłacona składka na ubezpieczenie społeczne, podczas gdy dla uznania tych okresów - przypadających przed dniem 15 listopada 1991 r. - za okresy składkowe, nie jest wymagane

wykazanie przez osobę ubiegającą się o emeryturę opłacania składek na ubezpieczenie społeczne, jeżeli na opłacanie tych składek osoba ta nie miała wpływu; 6) art. 6 ust. 2 pkt 1 lit. a ustawy emerytalnej w związku z § 21 i § 22 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie postępowania o świadczenia emerytalno-rentowe i zasad wypłaty tych świadczeń (Dz.U. Nr 10, poz. 49 ze zm.), poprzez jego niewłaściwe zastosowanie polegające na nieuznaniu za okresy składkowe okresów zatrudnienia wnioskodawcy od 1 kwietnia 1969 r. do 8 października 1971 r. w Zespole Estradowym Folkloru Cygańskiego „K.”, od 2 listopada do 15 grudnia 1974 r. w Izbie Rzemieśniczej w Ł. i, od 31 lipca 1978 r. do 10 kwietnia 1979 r. w Zjednoczonym Przedsiębiorstwie Rozrywkowym w W. oraz od 30 sierpnia 1985 r. do 30 czerwca 1986 r. w Gminnym Ośrodku Kultury w W., pomimo że zatrudnienie w tych okresach zostało przez wnioskodawcę udowodnione zgodnie z przepisami powołanego rozporządzenia, tj. umowami o pracę, innymi dokumentami potwierdzającymi zatrudnienie oraz zeznaniami świadków, którym to dowodom Sąd Apelacyjny nie odmówił wiarygodności ani mocy dowodowej; 7) art. 5 ust. 1 pkt 1 ustawy emerytalnej w związku z art. 79 ust. 1 ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (jednolity tekst: Dz.U. z 2008 r. Nr 69, poz. 415 ze zm.), poprzez ich niewłaściwe zastosowanie polegające na nieuwzględnieniu przy ustalaniu prawa do emerytury okresu od 29 listopada 1991 r. do 29 lutego 1992 r., w którym wnioskodawca posiadał status bezrobotnego i pobierał zasiłek dla bezrobotnych; 8) art. 65 § 1 i 2 k.c. w związku z art. 734 § 1 k.p.c. w związku z art. 300 k.p. w związku z art. 22 § 1 k.p., poprzez błędną wykładnię oświadczeń woli wnioskodawcy i Gminnego Ośrodka Kultury w W. zawartych w umowach z dnia 30 sierpnia 1985 r. i z dnia 2 stycznia 1986 r. i uznanie, że strony zawarły umowy zlecenia, podczas gdy wolą stron było zawarcie w tym czasie umów o pracę, a o charakterze łączącego je stosunku prawnego nie może decydować brak dowodów na naliczenie i odprowadzenie składek na ubezpieczenie społeczne.

Wskazując na powyższe zarzuty skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku oraz poprzedzającego do wyroku Sądu pierwszej instancji w całości i przekazanie sprawy temu Sądowi do ponownego rozpoznania, względnie o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i przekazanie sprawy do ponownego

rozpoznania Sądowni drugiej instancji, ewentualnie - w przypadku, gdy podstawa naruszenia przepisów postępowania okaże się nieuzasadniona - o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i orzeczenie co do istoty sprawy.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Skarga kasacyjna nie zawiera usprawiedliwionych zarzutów.

Niezasadny jest zarzut obrazy art. 316 § 1 k.p.c., upatrywanej przez skarżącego w nieuwzględnieniu przez Sąd drugiej instancji stanu rzeczy istniejącego w chwili zamknięcia rozprawy, a w konsekwencji pominięciu, że przy uwzględnieniu podlegania nieprzerwanie od 1 stycznia 1998 r. ubezpieczeniu rolniczemu wnioskodawca legitymowałby się na datę wyrokowania 20-letnim okresem ubezpieczenia, wymaganym do nabycia prawa do emerytury na podstawie art. 28 ustawy emerytalnej.

Z art. 316 § 1 k.p.c. wynika ogólna zasada obowiązująca w postępowaniu cywilnym, zgodnie z którą podstawą rozstrzygnięcia roszczenia jest stan rzeczy istniejący w chwili zamknięcia rozprawy, przy czym nie budzi wątpliwości, że sformułowanie „stan rzeczy” obejmuje również stan faktyczny. W orzecznictwie Sądu Najwyższego przyjmuje się, że na gruncie spraw z zakresu ubezpieczeń społecznych reguła ta doznaje weryfikacji z tego względu, iż postępowanie sądowe w tych sprawach wszczynane jest na skutek odwołania wniesionego od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, które zastępuje pozew. Postępowanie to ma zatem charakter odwoławczy, a jego przedmiotem jest ocena zgodności z prawem wydanej decyzji. Odmienna interpretacja powodowałaby, że odwołanie się do art. 316 § 1 k.p.c. wypaczałoby charakter postępowania w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych i prowadziłoby do jaskrawego pominięcia odrębności tego postępowania poprzez całkowite pozbawienie znaczenia postępowania administracyjnego poprzedzającego postępowanie sądowe. Niebezpieczeństwa takiego nie ma w tych szczególnych sytuacjach, kiedy spełnienie się ostatecznie przesłanek prawa do świadczenia w trakcie postępowania sądowego jest oczywiste i niekwestionowane przez organ rentowy (por. np. wyroki z dnia 5 kwietnia 2011 r.,

III UK 106/10, LEX nr 852570 i z dnia 12 kwietnia 2012 r., II UK 235/11, LEX nr 1216853 i powołane w nich orzeczenia).

Taka sytuacja nie zachodzi w sprawie, w której wniesiona została rozpoznawana skarga kasacyjna, gdyż z poczynionych w niej i wiążących Sąd Najwyższy z mocy art. 398¹³ § 2 k.p.c. ustaleń wynika, że na dzień wydania zaskarżonej decyzji (9 marca 2010 r.) lub - jak twierdzi skarżący - datę złożenia wniosku (31 lipca 2009 r.) wykazał on okres ubezpieczenia w łącznym rozmiarze 16 lat i 28 dni, w tym okres ubezpieczenia rolniczego w rozmiarze 8 lat i 23 dni. Już tylko te ustalenia wskazują, że nawet podlegając nadal nieprzerwanie ubezpieczeniu społecznemu rolników skarżący nie mógłby na datę wyrokowania przez Sąd drugiej instancji (6 grudnia 2011 r.) legitymować się 20-letnim stażem ubezpieczeniowym. Ponadto z ustalenia, że skarżący „od 1 stycznia 1998 r. prowadzi działalność gospodarczą w zakresie agroturystyki podlegając ubezpieczeniu rolniczemu” nie da się wyprowadzić wniosku, iż podleganie przez niego temu ubezpieczeniu trwa od tej właśnie daty, nieprzerwanie i nadal.

Wobec nieskuteczności zarzutu naruszenia art. 316 § 1 k.p.c. bezzasadny jest zarzut obrazy art. 28 ustawy emerytalnej w sposób wskazany w skardze kasacyjnej.

Nieusprawiedliwione są również pozostałe zarzuty naruszenia prawa materialnego, z których część zmierza w istocie do podważenia ustaleń stanowiących podstawę zaskarżonego rozstrzygnięcia, a to możliwe jest tylko poprzez sformułowanie stosownych zarzutów obrazy przepisów postępowania, czego skarżący nie czyni. Dotyczy to w pierwszym rzędzie zarzutów naruszenia, po pierwsze - art. 5 ust. 1 pkt 2 w związku z art. 5 ust. 2 w związku z art. 7 pkt 1 lit. b ustawy emerytalnej, poprzez nieuwzględnienie okresu pobierania przez skarżącego zasiłku chorobowego od 1 grudnia 1997 r. do 30 marca 1998 r., po drugie - art. 6 ust. 2 pkt 1 lit. a ustawy emerytalnej w związku z § 21 i § 22 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie postępowania o świadczenia emerytalno-rentowe i zasad wypłaty tych świadczeń, poprzez niezaliczenie okresu zatrudnienia od 2 listopada 1974 r. do 15 grudnia 1974 r. w Izbie Rzemieśniczej w Ł. oraz po trzecie - art. 5 ust. 1 pkt 1 ustawy emerytalnej w związku z art. 79 ust. 1 ustawy o promocji zatrudnienia, poprzez nieuwzględnienie okresu pobierania przez

skarżącego zasiłku dla bezrobotnych od 29 listopada 1991 r. do 29 lutego 1992 r., pomimo uznania tych wszystkich okresów przez organ rentowy. Należy zauważyć, że istotnie wskazane okresy nie zostały wymienione wprost w motywach zaskarżonego wyroku, jednakże z motywów tych wynika w sposób niebudzący wątpliwości, iż Sąd odwoławczy uwzględnił za Sądem pierwszej instancji wszystkie okresy składkowe, nieskładkowe i uzupełniające uznane za udowodnione przez organ rentowy w rozmiarze 16 lat i 23 dni i w zakresie wykazanego przez skarżącego łącznego okresu ubezpieczenia nie poczynił odmiennych ustaleń niż przyjęte w zaskarżonych decyzjach.

Również zarzut obrazy art. 6 ust. 2 pkt 1 lit. a ustawy emerytalnej w związku z § 21 i § 22 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie postępowania o świadczenia emerytalno-rentowe i zasad wypłaty tych świadczeń - poprzez nieuznanie za okresy składkowe okresów wykonywania przez skarżącego działalności artystycznej od 1 kwietnia 1969 r. do 8 października 1971 r. w zespole „K.”, od 31 lipca 1978 r. do 10 kwietnia 1979 r. w Zjednoczonym Przedsiębiorstwie Rozrywkowym w W. oraz od 30 sierpnia 1985 r. do 30 czerwca 1986 r. w Gminnym Ośrodku Kultury w W. - pozostaje poza stanem faktycznym sprawy, z którego wynika, że wskazana działalność nie była prowadzona w ramach umów o pracę, a wnioskodawca nie został zgłoszony do ubezpieczenia społecznego z tytułu jej prowadzenia i nie uiszczał składek na to ubezpieczenie. Ustaleń tych skarżący nie podważa stosownymi zarzutami naruszenia przepisów postępowania, a nadto twierdzenie o wykonywaniu wskazanego wyżej zatrudnienia w ramach stosunku pracy zostało sformułowane dopiero w skardze kasacyjnej, co musi być uznane za spóźnione. Dokonanej przez Sądy obu instancji oceny co do wykonywania przez skarżącego zatrudnienia w Gminnym Ośrodku Kultury w W. na podstawie umów zlecenia nie podważa okoliczność, że zostały one zawarte na formularzach umów o pracę. Z treści tych umów jasno bowiem wynika, że obejmowały one zatrudnienie skarżącego w wymiarze 24 godzin miesięcznie, a wynagrodzenie z tego tytułu było wypłacane każdego ostatniego dnia miesiąca z dołu „za przepracowaną miesięcznie godzinę”. Już tylko takie określenie wymiaru pracy oraz sposobu wynagradzania nie wskazuje na pracowniczy charakter zatrudnienia skarżącego w tym okresie, co powoduje bezzasadność podniesionego w tym zakresie zarzutu

naruszenia art. 65 § 1 i 2 w związku z art. 734 § 1 k.c. w związku z art. 300 i w związku z art. 22 § 1 k.p. Ubocznie tylko należy zauważyć, że w myśl art. 6 ust. 2 pkt 1 lit. a ustawy emerytalnej za okresy składkowe uważa się przypadające przed dniem 15 listopada 1991 r. okresy zatrudnienia pracowniczego, ale wyłącznie wykonywanego w wymiarze nie niższym niż połowa pełnego wymiaru czasu pracy. Uniemożliwiłoby to zaliczenie spornego okresu zatrudnienia do stażu ubezpieczeniowego, od którego zależy nabycie prawa do emerytury, nawet przy teoretycznym przyjęciu, że zatrudnienie to było przez skarżącego wykonywane w ramach stosunku pracy.

W ramach zarzutu naruszenia art. 6 ust. 2 pkt 9 lit. a i b ustawy emerytalnej w związku z § 2 ust. 1 i 2, § 15 ust. 1 i 2 oraz § 16 ust. 1 i 2 rozporządzenia wykonawczego skarżący formułuje pogląd, że skoro w spornych okresach nie legitymował się decyzją Komisji do Spraw Zaopatrzenia Emerytalnego Twórców uznającą wykonywaną przez niego działalność za artystyczną, a właściwy oddział Zakładu Ubezpieczeń Społecznych nie wydał decyzji ustalającej obowiązek opłacania składek na ubezpieczenie społeczne z tego tytułu, to - mimo podlegania temu ubezpieczeniu - nie miał obowiązku opłacania na nie składek. Pogląd ten jest oczywiście błędny.

W myśl art. 6 ust. 2 pkt 9 ustawy emerytalnej, za okresy składkowe uważa się również przypadające przed dniem 15 listopada 1991 r. następujące okresy wykonywania działalności twórczej lub artystycznej na obszarze Państwa Polskiego, za które została opłacona składka na ubezpieczenie społeczne albo za które nie było obowiązku opłacania składek na ubezpieczenie społeczne: po pierwsze - objętej obowiązkiem ubezpieczenia społecznego, za które opłacono składkę na ubezpieczenie społeczne lub w których ubezpieczony był zwolniony od opłacania składki (lit. a) oraz po drugie - przypadającej przed dniem 1 stycznia 1974 r., uznanej przez Komisję do Spraw Zaopatrzenia Emerytalnego Twórców, działającą przy ministrze właściwym do spraw kultury, pod warunkiem, że twórca lub artysta opłacał składki na ubezpieczenie społeczne po dniu 31 grudnia 1973 r. (lit. b).

Obowiązek ubezpieczenia społecznego twórców został wprowadzony z dniem 1 stycznia 1974 r. ustawą z dnia 27 września 1973 r. o zaopatrzeniu

emerytalnym twórców i ich rodzin (jednolity tekst: Dz.U. z 1983 r. Nr 31, poz. 145 ze zm.), która ustanowiła prawo osób wykonujących działalność twórczą do zaopatrzenia emerytalnego (art. 1) oraz odpowiadający mu obowiązek opłacania przez twórców składek na pokrycie kosztów świadczeń z tego zaopatrzenia (art. 8 ust. 1). Przepisy ustawy zostały rozciągnięte na osoby wykonujące zawodowo działalność artystyczną pod warunkiem spełnienia przez nie wymagań kwalifikacyjnych określonych przez Ministra Kultury i Sztuki oraz wykonywania tej działalności w jednostkach objętych Układem zbiorowym pracy pracowników instytucji artystycznych, Układem zbiorowym pracy pracowników zjednoczonych przedsiębiorstw rozrywkowych lub w filmie, fonografii, radiu, telewizji albo w jednostkach uprawnionych do prowadzenia działalności artystycznej i rozrywkowej zgodnie z przepisami o zezwoleniach na publiczną działalność artystyczną, rozrywkową i sportową, przy czym o spełnieniu tych warunków orzekła Komisja do Spraw Zaopatrzenia Emerytalnego Twórców (§ 14 i 15 ustawy oraz § 15 rozporządzenia wykonawczego). O ile więc przed dniem 1 stycznia 1974 r. istotnie nie istniał obowiązek opłacania składek na ubezpieczenie społeczne twórców, to okresy wykonywania działalności twórczej lub artystycznej przed wskazaną datą są traktowane - w myśl art. 6 ust. 2 pkt 9 lit. b ustawy emerytalnej - jako fikcyjne (bez opłaconej składki) okresy składkowe tylko wówczas, gdy po pierwsze - zostały uznane przez Komisję do Spraw Zaopatrzenia Emerytalnego Twórców za okresy prowadzenia takiej działalności oraz po drugie - twórca lub artysta po dniu 31 grudnia 1973 r. opłacał składki z tytułu jej wykonywania. W stanie faktycznym sprawy, w której wniesiona została rozpoznawana skarga kasacyjna oznacza to, że w przypadku skarżącego, który działalność artystyczną - zgodnie z decyzją Komisji do Spraw Zaopatrzenia Emerytalnego Twórców z dnia 18 października 2010 r. - rozpoczął od 8 sierpnia 1968 r., uznanie okresów prowadzenia tej działalności przed dniem 1 stycznia 1974 r. jest niemożliwe już tylko dlatego, że po tej dacie wnioskodawca nie opłacał składek na ubezpieczenie społeczne twórców, mimo że taki obowiązek obciążał go stosownie do art. 8 ust. 1 ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym twórców.

Zgodnie z § 2 rozporządzenia wykonawczego, obowiązek opłacania składek, podlegał ustaleniu przez właściwy ze względu na miejsce zamieszkania twórcy

(artysty) oddział Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, po przedstawieniu decyzji Komisji do Spraw Zaopatrzenia Emerytalnego Twórców, uznającej działalność za twórczą lub artystyczną. Skarżący wyprowadza z tego przepisu wniosek, że - pomimo podlegania obowiązkowi ubezpieczenia społecznego - obowiązek opłacania składek z tego tytułu powstawał dopiero z dniem jego ustalenia decyzją organu rentowego. Z taką koncepcją nie sposób się zgodzić, gdyż powstanie obowiązku opłacenia składki przez osoby prowadzące zawodowo działalność artystyczną, a określone w § 15 rozporządzenia, wynikało jednoznacznie z jego § 16 ust. 2. W myśl wskazanego przepisu, obowiązek ten powstawał z pierwszym dniem miesiąca kalendarzowego następującego po miesiącu rozpoczęcia działalności artystycznej, nie wcześniej niż od dnia wejścia w życie rozporządzenia, przy czym ustalenie terminu rozpoczęcia tej działalności należało do kompetencji Komisji do Spraw Zaopatrzenia Emerytalnego Twórców. Takie rozwiązanie uzasadniała swoistość zawodowa twórców i artystów (często niezwiązanych stosunkiem zatrudnienia), w przypadku których ustalenie przez organ rentowy twórczego lub artystycznego charakteru tej działalności i czasu jej trwania byłoby niemożliwe (lub byłoby znacznie utrudnione). Ponieważ warunkiem podlegania zaopatrzeniu emerytalnemu twórców było faktyczne bycie twórcą lub artystą oraz zawodowe wykonywanie tej działalności, to stwierdzenie tych okoliczności - w sprawach i trybie wskazanych w art. 15 ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym twórców - było wiążące dla organu rentowego, który nie mógł w tym zakresie dokonywać własnych ustaleń (por. także wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego w Warszawie z dnia 9 maja 1997 r., I SA 847/96, ONSA 1998 nr 2, poz. 57). Zapobiegało to możliwości zgłaszania się do ubezpieczenia społecznego (zaopatrzenia emerytalnego) twórców i opłacania składki na to ubezpieczenie przez osoby niespełniające warunków określonych w § 15 rozporządzenia wykonawczego. Z tego względu dopiero przedstawienie organowi rentowemu przez twórcę lub artystę decyzji Komisji do Spraw Zaopatrzenia Emerytalnego Twórców, uznającej działalność za twórczą lub artystyczną, stanowiło podstawę ustalenia przez organ rentowy, że osoba ta ma obowiązek opłacania składek z tytułu podlegania zaopatrzeniu emerytalnemu twórców od dnia jego powstania (§ 2 i § 16 ust. 2), a w konsekwencji - ustalenia wysokości składek

zgodnie z zadeklarowanym przez twórcę lub artystę przychodem (§ 7 i § 8) bądź ustalenia, że osoba ta jest zwolniona od obowiązku opłacania składki (§ 9). Okresy wykonywania przez skarżącego działalności artystycznej objętej po dniu 31 grudnia 1973 r. obowiązkiem ubezpieczenia społecznego nie mogą więc być potraktowane jak okresy składkowe w rozumieniu art. 6 ust. 2 pkt 9 lit. a ustawy emerytalnej, skoro nie opłacono za nie składki na ubezpieczenie społeczne ani też skarżący nie był zwolniony od tego obowiązku.

W dalszej części skarżący wywodzi, że okresy wykonywania przez niego pracy w charakterze muzyka na terenie byłej NRD odbywały się na podstawie skierowania przez agencję artystyczną PAGART w ramach realizacji umów między Rządem Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej a Rządem Niemieckiej Republiki Demokratycznej - o współpracy kulturalnej podpisanej w Warszawie dnia 6 października 1965 r. (Dz.U. z 1965 r. Nr 24, poz. 157) oraz o współpracy kulturalnej i naukowej podpisanej w Berlinie dnia 5 czerwca 1980 r. (Dz.U. z 1981 r. Nr 2, poz. 6) i z tego tytułu powinny zostać potraktowane jako okresy składkowe w rozumieniu art. 6 ust. 2 pkt 1 lit. c ustawy emerytalnej. Skarżący odwołuje się do tej części wskazanego przepisu, w myśl której okresami składkowymi są również przypadające przed dniem 15 listopada 1991 r. okresy zatrudnienia obywateli polskich za granicą - w zagranicznych instytucjach i w zakładach, do których zostali skierowani w ramach współpracy międzynarodowej, za które to okresy została opłacona składka na ubezpieczenie społeczne albo za które nie było obowiązku opłacania składek na ubezpieczenie społeczne.

W orzecznictwie Sądu Najwyższego przyjmuje się zgodnie, że jeżeli umowy międzynarodowe przewidywały transfer i pracę obywateli polskich na rzecz zagranicznych pracodawców, a przepisy stanowiące podstawę prawną skierowania pracownika do pracy za granicą nie przewidywały obowiązku odprowadzania składek na ubezpieczenie społeczne, to okresy takiego zatrudnienia podlegają zakwalifikowaniu jako okresy składkowe, mimo że składki na ubezpieczenie nie zostały opłacone (art. 6 ust. 2 pkt 1 lit. c ustawy emerytalnej - por. wyroki z dnia 8 sierpnia 2007 r., II UK 17/07, LEX nr 1001291; z dnia 5 listopada 2009 r., II UK 108/09, OSNP 2011 nr 11-12, poz. 163; z dnia 27 kwietnia 2010 r., II UK 329/09, OSNP 2011 nr 19-20, poz. 262; z dnia 1 września 2010 r., II UK 77/10, OSNP 2012

nr 1-2, poz. 16). Pogląd ten nie może jednak znaleźć zastosowania w stanie faktycznym sprawy, gdyż niewątpliwie art. 6 ust. 2 pkt 1 lit. c ustawy emerytalnej odnosi się do zatrudnienia pracowniczego, natomiast wykonywanie przez skarżącego działalności artystycznej w okresie od 1 lipca 1974 r. do 31 sierpnia 1984 r. w ramach agencji artystycznej P. (błędnie określonej w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku jako P.) odbywało się „poza zatrudnieniem w oparciu o umowy o pracę”. Ponadto w przepisach powołanych przez skarżącego umów o współpracy kulturalnej nie można dopatrzeć się postanowień odnoszących się do współpracy w zakresie zatrudnienia obywateli obu Umawiających się Stron, bądź z których można by wyprowadzić upoważnienie dla jakiegokolwiek krajowej jednostki do skierowania obywatela polskiego do pracy za granicą u zagranicznego pracodawcy w ramach objętej tymi umowami współpracy międzynarodowej. Podstawy takiej nie stanowią przywołane przez skarżącego postanowienia art. 4 pkt c) i h) umowy o współpracy kulturalnej z 1980 r., które zawierają jedynie deklarację realizacji tej współpracy przez, między innymi, podejmowanie wspólnych działań służących upowszechnianiu dobrej muzyki rozrywkowej oraz wymianę solistów i zespołów artystycznych, a zwłaszcza ich udział w ważnych imprezach kulturalnych organizowanych w drugim Państwie. Błędnie również skarżący powiązuje art. 6 ust. 2 pkt 1 lit. c ustawy emerytalnej z art. 4 ust. 1 umowy o współpracy w dziedzinie polityki społecznej. Pomijając już, że umowa ta regulowała wyłącznie ubezpieczenie społeczne pracowników, a - w świetle ustaleń - takiego statusu skarżący nie posiadał, to ubezpieczenie społeczne pracowników wysyłanych do drugiego Państwa w celu przejściowego zatrudnienia regulował art. 4 ust. 3 pkt b oraz ust. 4 umowy. Zgodnie z tymi przepisami ubezpieczenie społeczne takich pracowników podlegało przepisom prawnym Państwa, w którym miały siedzibę władze przedsiębiorstwa wysyłającego, właściwe do spraw osobowych wysyłanych pracowników, a ubezpieczenie wykonywane było przez instytucje Państwa wysyłającego.

Bezasadne jest wreszcie odwoływanie się przez skarżącego do wykładni art. 6 ust. 2 ustawy emerytalnej, zgodnie z którą dla uznania okresów wymienionych w tym przepisie przypadających przed dniem 15 listopada 1991 r. za okresy składkowe nie jest wymagane wykazanie przez osobę ubiegającą się o

emeryturę opłacania składek na ubezpieczenie społeczne, jeżeli na kwestie ich opłacania osoba ta nie miała wpływu. Pogląd taki jest wyrażany przez Sąd Najwyższy wyłącznie w odniesieniu do ubezpieczenia pracowniczego, w którym obowiązek opłacania składek obciążał pracodawcę, a pracownik nie miał wpływu na wywiązanie się pracodawcy z tego obowiązku (tak w uchwale z dnia 11 maja 1994 r., II UZP 5/94, OSNAPiUS 1994 nr 6, poz. 97 oraz wyrokach z dnia 24 marca 1995 r., II URN 7/95, OSNAPiUS 1995 nr 17, poz. 219; z dnia 5 kwietnia 1995 r., II URN 3/95, OSNAPiUS 1995 nr 17, poz. 222; z dnia 23 marca 1999 r., II UKN 535/98, OSNAPiUS 2000 nr 10, poz. 402; z dnia 14 marca 2006 r., I UK 205/05, Prawo Pracy 2006, nr 5, s. 34; z dnia 6 kwietnia 2007 r., II UK 185/06, OSNP 2008 nr 9-10, poz. 143). Skoro ze stanu faktycznego sprawy wynika, że skarżący w spornych okresach nie wykonywał działalności artystycznej w ramach stosunku pracy, to właśnie na nim spoczywał obowiązek opłacania składek na ubezpieczenie społeczne stosownie do art. 8 ust. 1 ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym twórców. Nie może tym samym zasadnie twierdzić, że na realizację tego obowiązku nie miał wpływu.

Z powyższych względów skarga kasacyjna podlega oddaleniu na podstawie art. 398¹⁴ k.p.c.